

Ковтун Анастасія Святославівна, Кондратенко Юлія Дмитрівна
Студентки 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Гофман О. Р.

БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Законом України від 24.02.2022 р. затверджено Указ Президента України «Про запровадження воєнного стану в Україні», яким введено воєнний стан [1]. Ця дата назавжди змінила звичайний ритм життя та змусила громадян та бізнес адаптуватися до нових реалій в умовах війни.

Проте, не зважаючи на війну в Україні, вагома частина компаній продовжила працювати. Як показали опитування, приблизно 40% компаній зберегли діяльність від початку повномасштабного вторгнення РФ.

Перш за все, можна виділити нововведення щодо проведення реєстраційних дій в умовах війни, що визначені в постанові Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 року № 209 «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» [2]. Такими особливостями є: реєстраційні операції дозволяється проводити лише особами за відповідним переліком, затвердженого Міністерством юстиції України; спрощено та покращено процедуру подання документів для проведення реєстрації, а саме, дається дозвіл надіслати копії документів через застосування електронної пошти та інших електронних засобів зв'язку; надається можливість невідкладно проводити реєстраційних дій за умови, якщо заявником подана вся потрібна документація.

Також Міністерством юстиції України відзначено пріоритетність реєстрації громадських об'єднань та благодійних організацій, діяльність яких спрямована на надання допомоги Збройним Силам України, іншим військовим та територіальним формуванням, а також особам, які постраждали чи під активною небезпекою від збройної агресії РФ.

Багатох хвилює питання, як саме зареєструватись фізичним особам-підприємцям. Наразі є два способи реєстрації ФОП: через веб-

портал електронних сервісів ДІА, шляхом заповнення та підписання електронним цифровим підписом заявника документів необхідних для реєстрації. Також можна звернутися до Центру надання адміністративних послуг, адже реєстраторам такої установи надається доступ до ЄДР та можливість проведення такої реєстраційної дії.

Якщо говорити про припинення діяльності підприємства під час війни, то для ФОПів ті ж самі способи, що і для реєстрації: або через сервіс ДІА, або через відвідування ЦНАП. Недоступними є державні послуги, що стосуються питання про відкриття та закриття юридичної особи.

Уряд запровадив спеціальну програму, з ціллю підтримки підприємців, згідно якої підприємства з обігом до 10 млрд грн мають змогу перейти на сплату єдиного податку. Скасовуються всі обмеження, що стосуються кількості робітників та видів діяльності, окрім підакцизних товарів та грального бізнесу. Підприємці платитимуть лише 2% від обороту, замість податку на додану вартість (ПДВ) та податку на прибуток.

Виділяють і інші зміни. Наприклад, великий бізнес має можливість користуватися спрощеною системою оподаткування та сплачувати єдиний податок, – так, як це зараз робить малий бізнес. Але ліміт річного обігу підприємства чи компанії не може бути більшим за 10 млрд грн, і також обмеження щодо кількості працівників скасовано.

Те ж саме стосується і фізичних осіб-підприємців. Деякі зміни були внесені Законом України від 03.03.2022р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» [3], які стосуються врегулювання діяльності ФОПів. Таким чином, фізичні особи-підприємці I та II групи можуть сплачувати єдиний податок за власним бажанням. Такі особи можуть і не сплачувати Єдиний соціальний внесок, у разі відсутності доходу впродовж воєнного часу.

Що стосується Фізичних осіб-підприємців II-III груп, то їм дозволяється не сплачувати Єдиний соціальний внесок за мобілізованих працівників. Дані суми сплачуються коштом держбюджету.

Наступним введенням є звільнення від сплати податку за землю, розташовану на територіях, де йдуть бої, з 24 лютого 2022 року до кінця 2022 року.

Ще одним кроком на підтримку бізнесу і всієї економіки є зменшення ПДВ на пальне з 20% до 7% (зокрема, і на його імпорт), а та-

кож скасування акцизів на нафтопродукти. З іншої сторони, зниження ціни на пальне означає значні втрати для бюджету. Втім, нестачу доходів бюджету може бути поповнено із зовнішніх джерел – завдяки фінансовій допомозі партнерів України.

До того ж, будемо розглядати дане питання з точки зору застосування на практиці. Говорячи про малий і середній бізнес, то за даними опитування Європейської Бізнес Асоціації (ЕВА), 42% підприємців взагалі припинили працювати. Близько третини – призупинили роботу, але хочуть відновлювати її. У повному обсязі нині працює лише 13% малого та середнього бізнесу.

Як зазначають у ЕВА, це приблизно співпадає і з тим, що відбувається із бізнесом в Україні загалом.

Опитування серед представників великого бізнесу, яке проводила ЕВА раніше, показало, що у довоєнному режимі працюють лише 17% компаній великого бізнесу. Ще 16% зменшили масштаб діяльності, 19% – були змушені припинити роботу на частині підприємств чи торгових точок. Близько 30% компаній зупинили роботу і не працюють взагалі.

Незважаючи на таку ситуацію, багато компаній, особливо великих, намагаються підтримати працівників: більше половини підприємств виплатили заробітну плату на місяць або більший термін вперед; майже третина відшкодували кошти команді через зміну місця роботи, майже чверть винайняли житло для робітників на території західної України або за кордоном.

Також помічені спроби підтримати своїх співробітників малим та середнім бізнесом, але їхні можливості в цьому дещо менші. У повному обсязі зарплату працівникам виплачують менше третини підприємств, третина допомагає робітникам із переїздом і житлом. Проте можливості вичерпуються та вже кожен п'ятий представник малого чи середнього бізнесу не має подальшої перспективи такої виплати найманим працівникам. Серед більшості поширена практика оплати своїм співробітникам неоплачувані відпустки, проте є приблизно 8% компаній, які звільнили своїх робітників[4].

Урядом запропонована допомога тим, хто втратив роботу через війну, через систему «Підтримка, у розмірі 6500 грн. За додатковими даними ЕВА, близько половини малого та середнього бізнесу використали цю допомогу.

За словами експертів, сучасні реалії приносять перелік факторів, що негативно впливають на бізнес країни, до прикладу, зниження ку-

півельної спроможності громадян та питання логістики. Справа полягає в тому, що навіть за активної допомоги українському бізнесу з боку держави, швидкість змін і виникнення проблем шалена. І держава просто не встигає реагувати на це.

Зважаючи на це, вітчизняний бізнес розраховує на більш швидку реакцію з боку як уряду, так і місцевої влади, адже від цього буде залежати створення робочих місць та заповнення центрального та місцевих бюджетів.

Важливим, в даній ситуації, є не стільки збільшення кількості прямих механізмів допомоги, але постійне вдосконалення підтримки у вирішенні найбільш важливих проблем, спричинених війною: у релокації та експорті. Варто робити це на рівні обласних адміністрацій та локальних об'єднань бізнесу, а не лише на рівні держави.

Яскравим підтвердженням того, що швидка реакція уряду на потреби вітчизняного бізнесу є надзвичайно важливою, є рішення Кабінету міністрів, відповідно до якого, з 1 вересня 2022 року деяким військовозобов'язаним дозволено бізнес-відрадження за кордон на певний проміжок часу, що в перспективі має істотно покращити експорт на підприємствах. Ця пропозиція озвучувалася майже з початку російського вторгнення, проте урядове рішення на практиці реалізувалося майже через півроку, що значно відобразилося на розвитку компаній.

Отже, аналізуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що війна змусила бізнес «виживати». Держава намагається максимально сприяти тому, щоб підприємці працювали та наповнювали бюджет та з кожним днем все більше громадян відновлювало свою роботу. Проте ефективність цих заходів можна буде проаналізувати лише з часом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 209 «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» від 06.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-п#Text>.
3. Закон України № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» від 03.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>

4. Дослідження «Погляд керівників бізнесу» Європейської Бізнес Асоціації (ЕБА). URL: <https://eba.com.ua/kpmg-v-ukrayini-prezentuye-rezultaty-shhorichnogo-doslidzhennya-poglyad-kerivnykiv-biznesu-v-ukrayini-ta-sviti-v-2022-rotsi/>

Колібик Ірина Олександрівна,

студентка 2-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського права і процесу Зятіна Д. В.*

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В контексті адаптації до умов воєнного стану в Україні багато сфер державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності зазнають змін. Мова йде, зокрема, про правила митного оформлення. В цій сфері було прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють нові особливості митного оформлення товарів.

Значних нововведень в організації імпорту в умовах воєнного стану зазнали правила імпорту гуманітарної допомоги, транспортних засобів та лікарських засобів. Наприклад, гуманітарна допомога оформлюється за «декларативним принципом», що дає підстави нівелювати застосування засобів нетарифного регулювання, зокрема, ліцензування та квотування імпорту [1].

Крім цього, згідно чинної форми, затвердженої Постановою Кабміну України від 01.03.2022 № 174, встановлюється обов'язок щодо оформлення гарантійного листа кінцевого користувача, під яким здійснюється пропуск окремої групи товарів подвійного призначення. В Постанові передбачено групи товарів, які безоплатно передаються у функціонування силовим структурам, зокрема, мова йде про паливо, оскільки держава запровадила нульову ставку акцизного податку при імпортуванні.

Водночас, у зв'язку із введенням воєнного стану Національний банк України здійснив зміни в порядку роботи всієї банківської системи. В першу чергу, це вплинуло на здійснення зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, було встановлено заборону на здійснення